

РЕЦЕНЗИЯ

**на научната продукция и научно-преподавателската дейност на доц. д-р
Климент Минев Найденов – единствен кандидат в конкурс за
„професор“ по професионално направление 4.4. Науки за Земята
(Демография, Регионално развитие и управление на човешките ресурси)
за нуждите на ГГФ**

от проф. д-р Румен Христов Янков – член на научното жури

Рецензията е изготвена и представена в съответствие със заповедта на Ректора на СУ РД-38-482/28.09.2021 г. за определяне на състава на научното жури и решенията от първото заседание на научното жури на 05.10.2021 г. (Протокол №1), относно избора на рецензенти.

1. Данни за конкурса.

Конкурсът за „професор“ по професионално направление 4.4. Науки за Земята (Демография, Регионално развитие и управление на човешките ресурси) за нуждите на ГГФ е обявен в Държавен вестник, бр. 63 от 30.07.2021 г.

Единствен кандидат по конкурса е доц. д-р Климент Найденов. Същият отговаря на националните минимални изисквания от ППЗРАС в Р. България и на допълнителните изисквания на СУ (Приложена справка). Не е установено плагиатство в научните трудове на кандидата (Протокол №1/05.10.2021 г.).

2. Данни за кандидата.

Климент Найденов е завършил специалност География (Икономическа география, население и селища) в СУ „Св. Климент Охридски“ през 2001 г. с

образователна степен магистър. Същият постъпва на работа в СУ като асистент през 2005 г. Повишен е в звание ст. асистент през 2007 г. и гл. ас. през 2011 г.

През 2012 г. кандидатът успешно защитава дисертационен труд на тема: „Демографската политика на Р. България – фактор за устойчиво развитие“ и получава образователна и научна степен „доктор“. След спечелен конкурс, през 2013 г. Климент Найденов е избран за доцент в професионално направление 4.4. (География на населението и селищата – регионално развитие, демография и управление на човешките ресурси). Тази академична длъжност, той заема и досега.

Кандидатът по конкурса има завършена втора магистратура по икономика и управление на туризма, допълнителна квалификация в СУ – международни отношения, и владее английски и руски език.

3. Научна продукция на кандидата.

Доц. д-р Климент Найденов участва в конкурса с хабилитационен труд – монография „Демография - съвременни регионални анализи“ (253 стр.), преминала научно рецензиране и под печат в Изд. Фондация ЛИБЕЛА (ISBN 978-619-91556-1-5). Хабилитационният труд е посветен на основните въпроси на демографското развитие и политика с акцент върху регионалните аспекти на възпроизводството, демографските структури, миграциите и урбанизацията.

Списъкът на всички научни публикации на кандидата съдържа 106 заглавия, обхванати в периода 2002-2021 г.

По настоящия конкурс са представени 68 научни публикации, вкл. посочената по-горе монография и 10 публикации по т. 4. от група показатели В. на минималните изисквания - реферирани и индексирани в Scopus и Web of

Science. Книгите и статиите на доц. д-р Климент Найденов са в областите на неговата научна компетенция: регионално и пространствено планиране и развитие, пространствени анализи и пространствено моделиране, туризъм, управление на градски системи, регионални стратегии за развитие, география на населението и селищата в света, демография и управление на човешките ресурси, география на населението и селищата в България, приложна демография, бизнес демография, демографска статистика и методи за демографски анализ.

Кандидатът е представил също 5 учебника за средните училища и 4 книги с учебно-методическа насоченост (в съавторство).

Забелязани са около 190 цитирания на научните трудове на доц. д-р Климент Найденов, вкл. в чуждестранни и индексирани издания.

4. Научни приноси на кандидата.

Научните приноси на доц. д-р Климент Найденов са изведени на първо място от изследователските постижения, съдържащи се в представените по конкурса научни публикации. Тематичните области в които работи автора са достатъчно широки за да оползотвори творчески потенциала на комплексния подход на социално-икономическата география.

Най-значим характер имат теоретико-методологичните, научно-емпиричните и научно-методическите приноси на доц. д-р Климент Найденов в публикациите по **регионална демография** (геодемография), регионално развитие и човешки ресурси, географските аспекти на образованието, туризма и урбанизацията. Следва да се съгласим със самооценката, че разграничението на направленията в представените трудове е в известна степен условно поради неизбежните връзки и препокривания на теми.

Специално внимание заслужава хабилитационния труд. В монографията „Демография-съвременни регионални анализи“ се доказва необходимостта от преразглеждане на глобалната демографска ситуация, а на национално, регионално и местно ниво – от разработване на адекватни политики. Авторът разглежда демографията като интердисциплинарна област и дава своя принос в изясняването на регионалната специфика на демографските явления. Монографията утвърждава географската методология на регионализма и разкриване на функционални зависимости в синхронната пространствена проява на демографските и социално-икономическите процеси. Взети са под внимание актуалните проблеми на общественото здраве, бедността и др. Приложени са редица демографски методи за анализ на текущата ситуация и прогнозиране.

Демографските теми присъстват в по-голяма част от публикации на кандидата. Четири от статиите (с номерация 2.9, 3.18, 3.23 и 3.44 в списъка) са посветени на съвременните проблеми на миграциите - вътрешните и международни. Разкриват се връзките с промените в образователната и квалификационната структура на населението, икономическата активност и урбанизацията. Отчетена е ролята на миграцията като пряк фактор в естественото възпроизводство и във формирането на демографските структури. Развити са вижданията за неблагоприятните ефекти и пътищата за справяне с миграционния натиск. С научна аргументация отново е поставен въпроса за готовността за пренасочване на значителни обществени ресурси при предотвратяване на хуманитарни кризи.

Приносен характер в тематичната област имат разработките на тезите за влошаващата се демографска ситуация при градското и при селското население на страната, за зависимостите между образователната структура и наемането на работна сила (2.10) и др.

Доц. д-р Климент Найденов има съществени научно-теоретични и научно-приложни приноси в разработването на въпросите на **регионално развитие** (публикации 3.1., 3.7., 3.10., 3.19., 3.28., 3.35., 3.37., 3.38., 3.40.), и особено, в **управлението на човешките ресурси** (2.4., 3.3., 3.5., 3.13., 3.22., 3.24., 3.29., 3.34., 3.36., 3.39.) в регионалното развитие. Проблемите на регионалното развитие са поставени в контекста на новите технологични възможности и модели на управление. Разработени са въпросите за демографския дефицит и икономическото развитие, конкурентоспособността и инвестиционната привлекателност на регионите, регионалната картина на икономическото развитие, кръговата икономика, регионалната инвестиционна политика, формулирането на стратегическите задачи на регионалното развитие, значението на стратегическо планиране, и др. (2.2, 2.7, 3.10, 3.13)

Аргументирани са оригинални виждания за съдържанието и мястото на регионалната наука, методологическите основи на регионализма и регионалното развитие. Регионалната наука се разглежда като синтетична дисциплина, с насоченост към управлението на регионалното развитие и собствени методи на изследване. Общественото призвание е икономическа и социална сигурност на регионалните общности. В тази връзка, авторът оценява регионалната политика на България като производна на европейския модел на съчетаване на свободната конкуренция в условията на пазарна икономика с някои специфични цели, и преди всичко, с приоритетите на икономическа и социална солидарност на регионите.

Кандидатът отдава особено значение на примерите за успешно регионално и местно (главно, урбанистично) развитие. Те са в основата на създаването на нови ядра („глобални възли на иновации“) в технологичните мрежи и вериги, пречертаващи картата на съвременната география на производството.

Приносен момент е комплексният анализ и оценка на развитието на малките общини в България, с оглед на възможностите за адаптация към демографската динамика, икономическите и социални кризи.

Управлението на човешките ресурси в трудовете на доц. д-р Климент Найденов се разглежда в методологическата взаимовръзка между научни анализи, прогнозиране и технологии на управленско планиране, и мониторинг. Ключово място в тази тематична група изследвания на кандидата заема пазарът на труда, като синтезиран резултат от процесите в демографската, стопанската и социалната сфера. На развитието на човешките (трудовете) ресурси се отдава решаващо значение при прилагането на стратегията за регионално развитие.

Авторът доразвива идеите за човешкия капитал, но не само като производствен фактор, а в по-комплексния характер на широко въздействие, въобще, върху качеството на живот. Обоснована е нуждата от разработване на национална методология за оценка на човешкия капитал и ефективна система за неговото управление.

Предвид тематичните интереси и мястото на кандидата в научната географска общност, закономерно продължение на изследователските търсения на доц. д-р Климент Найденов са статиите посветени на съдържанието, частно научното и общественото значение на **географското образование** на 21-ви век (публикации 2.1, 2.8, 3.16, 3.17, 3.33). Отношението е критично, но конструктивно. Географското образование в България е изследвано от гледна точка на социалното управление и неговата специфика като социална система. В тази връзка се акцентира на навлизането на геоинформационните технологии. Разкрити са проблемите на висшето и средното образование, свързани със съвременни геоинформационни системи за систематизация, анализ и презентация на геоданни. Новите възможности се

поставят като нови предизвикателства пред образователната политика на страната. Тази научна позиция има дълбоко значение, защото засяга главния въпрос за ролята на географията в съвременното общество. Авторът предлага тематична стратегия за географско образование извежда на преден план именно внедряването на геоинформационните технологии в обучителната среда и разработването на съответстващи на тази цел образователни проекти.

Значителен е научния принос на кандидата в разработването на въпросите на туризма като стопански и социален феномен. На тях са посветени редица статии (2.2, 2.7, 3.15, 3.20, 3.21, 3.26, 3.27, 3.30, 3.32, 3.41, 3.42). В тях са доразвити някои страни на иновативната концепция кръгова икономика – кръгов туризъм, съдържаща екологични ангажименти на всички страни в туристическата дейност. Реализацията на „зелените“ идеи в регионалната туристическа система гарантира устойчив растеж на туризма в посока изпълнението на стратегическите задачи пред регионалното развитие. Изследванията на доц. д-р Климент Найденов разширяват познанията за големите градове, като генератори на туристопотоци и като туристическа територия (т.нар. градски туризъм).

Важен кръг в научната продукция на кандидата образуват публикациите, посветени на кризисните прояви на **урбанизацията** и задачите пред планирането на градските територии (1.1, 2.5, 3.12, 3.25, 3.31, 3,43). По-обстойно са застъпени идеите за интелигентни и зелени градове, в противовес на неконтролируемата урбанизация и стихийната мегаполизация. Доказано е значението на градското планиране и дигитализацията, както и на социалните трансформации - ценностните преориентация, работата от дома, въвличане в участие на маргиналните групи и т.н.

В научните приноси на доц. д-р Климент Найденов включвам също редакционните статии (2.6, 3.2, 3.4, 3.8, 3.9, 3.14, 3.47), разкриващи

концептуалните му възгледи за развитието на обществената география, интегративните възможности на географската наука и ролята на географското знание в модерното общество.

5. Преподавателска дейност.

Доц. д-р Климент Найденов има 15-годишна преподавателска дейност във висшето училище. Според справката за последните пет учебни години, същият има годишна аудиторна заетост между 1800 и 2400 ч., изчислена по нормативите на СУ. Той е титуляр на общо 11 учебни дисциплини в 2 специалности от ОКС-бакалавър и в 2 магистърски програми на ГГФ. Сред тях са задължителните дисциплини Геодемография, Демография и управление на човешките ресурси, Регионална политика и планиране и др.

Кандидатът развива активна научно-методическа дейност като научен ръководител на докторанти и дипломанти. Под негово ръководство в периода 2018-2021 г. в СУ са защитили успешно седем докторанти. Разработените и защитени дипломни работи за периода от хабилитацията до сега са почти 200.

6. Научно-административна и друга научно-приложна дейност.

На доц. д-р Климент Найденов са възложени изключително важни ангажименти по отношение административната работа в СУ и ГГФ. Той е ръководител на катедра „Регионално развитие“ в периода 2016-2019 г. и декан на ГГФ (мандат 2019-2023 г.).

Същият е председател на управителния съвет на Българско географско дружество от 2018 г. (член на управителния съвет 2015-2018 г.).

Към научно-приложната дейност на кандидата отнасям работата му в държавни институции и консултативни съвети – НАОА, Съвета по регионална политика към министъра на МРРБ, Комисията по регионална политика,

благоустройство и местно самоуправление към 44-то Народно събрание, Регионален съвет за развитие на Югозападен регион за планиране, Комитета за наблюдение на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 и др.

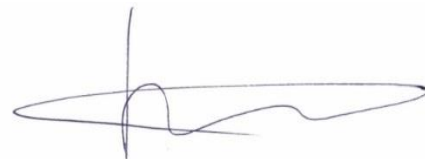
Особено ползотворна е дейността на доц. д-р Климент Найденов като ръководител и експерт в научни, и образователни проекти, вкл. международни. Същевременно, той има научно-приложен принос в над 40 проекта (за периода след хабилитацията) за разработване на концепции за пространствено развитие, устройствени планове, общински планове за развитие, интегрирани градски планове и други стратегически документи за десетки общини и градове в страната.

7. Заключение.

Научната продукция и научните приноси на доц. д-р Климент Найденов са съществено постижение в научно-теоретичните и научно-приложните търсения на съвременната българска социално-икономическа география. Оценяван високо неговата ползотворна изследователска, преподавателска и административна дейност.

Изразявам пред научното жури положителното си становище за кандидата и ще гласувам „за“ избирането му за професор по професионално направление 4.4. Науки за Земята (Демография, Регионално развитие и управление на човешките ресурси).

Рецензент:

.....
(проф. д-р Румен Янков)

17.11.2021 г., Велико Търново, ВТУ